

Sisukord

1. Ainevaldkond: Sotsiaalsained	2
1.1. Valdkonna pädevus	2
2.2. Õppeaine kirjeldus	4
2.3. Õppetegevus	6
2.4. Füüsiline keskkond	7
2.5. Hindamise üldalused	8
2.6. Läbivad teemad	8
2.7. Lõiming teiste õppeainetega	10
3. Gümnaasiumiastme õpitulemused:	12
4. Klass: 12.klass	12
4.1. Ühiskonna areng ja demokraatia	12
4.2. Õppesisu (35 t)	13
4.3. Majandus ja maailmapoliitika	16
4.4. Õppesisu (35 t)	16
5. Hindamine	18

1. Ainevaldkond: Sotsiaalsained

1.1. Valdonna pädevus

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab inimühiskonna ajaloo toimunud ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi;
- 2) austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning mõistab kodanikuvastutust;
- 3) tunneb mõningaid sotsiaalsainete uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppes, seostades õpitut igapäevaeluga;
- 4) tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse, juhul kui need vaated pole inimväärikust alandavad;
- 5) on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimsuhetest, mis aitavad kaasa tõhusale toimimisele erinevates sotsiaalsetes kontekstides, väärtustades neid;
- 6) on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist, väärtustades sotsiaalselt õiglust ning positiivset suhtumist endasse ja teistesse;
- 7) on omandanud teadmised, oskused ja hoiakud, mis toetavad tervikliku, iseseisva ja terviseteadliku inimese kujunemist;
- 8) väärtustab vabadust, inimväärikust, võrdõiguslikkust, ausust, hoolivust, sallivust, vastutustunnet, õiglust, isamaalisust ning peab lugu endast, teistest ja keskkonnast.

1.1. Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonna õppeained on ajalugu, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus.

1.2. Õppeaine tundide jaotumine:

inimeseõpetus - 1 kursus

ajalugu – 6 kursust

ühiskonnaõpetus - 2 kursust:

Ühiskonna areng ja demokraatia

Majandus ja maailmapoliitika

1.4 Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete õppimine aitab siduda erinevates õppeainetes õpitavat tervikuks ja arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku isiksuse ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeemade käsitlemise kaudu kujundatakse õpilastes valmisolek aidata kaasa naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisele ühiskonnas ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Ainevaldkonnasisese lõiminguga taotletakse valdkonna üldeesmärkide täitmist. Lõimingu aluseks on teemad, mõisted ja õpetamismeetodid.

2. Õppeaine: Ühiskonnaõpetus

2.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ning põhivabadusi; austab demokraatia põhimõtteid, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas;
- 2) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, teadvustab oma kohustusi ning vastutust kodanikuna; toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku;
- 3) austab enda ning teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse ning arvestab nende erivajadusi;
- 4) mõistab ning austab oma ja teiste rahvaste kultuuri väärtuslikkust, erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi (v.a inimsusevastased) ning saab aru kultuuride dialoogi tähendusest ja vajalikkusest;
- 5) märkab, uurib ning seostab ühiskonna protsesse ja arengut ning aitab võimaluste piires probleemidele lahendusi leida;
- 6) omandab majandusliku mõtlemise alused ja oskuse toimida turumajanduse tingimustes;
- 7) mõistab riiklikult reguleeritud maksusüsteemide vajalikkust riigi toimimisel ning käitub õigusteadliku, kohusetundliku ja oma riigi käekäigust hooliva kodanikuna;
- 8) põhjendab ning kaitseb oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult ning osaleb arutelus ja väitluses; oskab eristada emotsionaalseid ja poliitiliselt kallutatud hinnanguid objektiivsest tõest; austab igaühe õigust isiklikule arvamusel ning sõnavabadusele;
- 9) hangib eesmärgipäraselt teavet ühiskonna kohta erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada, järgides seejuures autoriõigust.

2.2 Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust ja austust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaatelistes küsimustes.

Õppesisu käsitlemises teeb valiku aineõpetaja arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkonnapädevused ning taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud. Valikkursuse konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös.

Põhikoolis omandatud Eesti riigi ja ühiskonna toimimisest laiendatakse Euroopa ning maailma probleemide käsitlemisega. Eesti ja Euroopa ainese kõrval arutatakse ka olulisi globaalseid ühiskonnaprobleeme.

Õpilane puutub ühiskonnas kokku erinevate eluvaldkondade ja situatsioonidega. Et toetada õpilase sotsialiseerumist ning ühiskondliku kompetentsuse kujunemist, hõlmab ainekava mitmekesiseid teemasid inimõigustest autoriõiguste ja tarbijakaitseni. Kiiresti muutuv ühiskonnas jääb õpetaja ülesandeks pöörata tähelepanu aktuaalsetele teemadele ja probleemidele ning arutleda õpilastega nende üle. Seejuures toetatakse

õpilaste iseseisva kriitilise analüüsi oskuse ja otsustusvõime kujunemist. See aitab õpilastel seada isiklikke eluplaane ning mõista erinevate vaadete ja demograafiliste ja sotsiaal-majanduslike karakteristikutega inimesi.

Ühiskonnaõpetuse kaks kursust koosnevad neljast teemavaldkonnast: ühiskond ja selle areng; riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas; majanduse toimimine; üleilmastumine ja jätkusuutlik areng.

Ühiskonda ja selle arengut käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) vaadeldakse ühiskonna kui sotsiaalse süsteemi elemente: sotsiaalset struktuuri (rühmi, kihte, kogukondi), sotsiaalseid suhteid ja protsesse (nt koostööd ja konflikti, võimu, allumist ja vastupanu, lõimumist ja eristumist, tõrjutust ja osalust, mobiilsust, kihistumist);
- 2) analüüsitakse ühiskonna elu reguleerivaid norme ja väärtusi ning eri valdkondades välja kujunenud institutsioonide korraldust (nt perekonda, riiki, turgu, õigust, meediat);
- 3) uuritakse avaliku ja erasektori olemust ning funktsioone; tutvutakse kodanikuühiskonna struktuuri ja ülesannetega, analüüsitakse sektorite koostöö võimalusi ning kogemusi;
- 4) õpitakse tundma ühiskonna erinevaid vorme ja arengujärke; tutvutakse nüüdisühiskonna kujunemislooga ja peamiste tunnusoontega, pöörates erilist tähelepanu ühiskonna moderniseerumisele ning info- ja teadmisyhiskonna arengule.

Riiki ja demokraatlikku riigivalitsemist käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) süvenetakse demokraatliku poliitilise süsteemi toimimisele, selle erinevustesse mittedemokraatlikest režiimidest; selgitatakse totalitaarsete ühiskondade inimsusevastast olemust;
- 2) avatakse õigusriigi olemust ja võimude lahususe olulisust; käsitletakse inimõiguste kaitset, kodanike poliitiliste õiguste ja vabaduste realiseerimise võimalusi ning sellega seotud institutsioone; selgitatakse põhjust, mis võivad viia kodanike riigist võõrdumisele; vaadeldakse erinevate demokraatiavormide plusse ja miinuseid, sidudes neid Eesti poliitika probleemidega;
- 3) õpitakse tundma poliitiliste ideoloogiate põhijooni ja seisukohti erinevates poliitikavaldkondades (hariduses, sotsiaalsfääris, maksupoliitikas jm);
- 4) käsitletakse erakondade ja kodanikuühenduste arenguprobleeme Eestis; õpitakse tundma valimiste protsessi ja omandatakse oskus realiseerida oma valimisõigus; käsitletakse kodanike kaasamist avaliku võimu teostamisse ning võimalusi mõjutada avaliku võimu tegevust, sh tutvutakse erakondade, kodanikuühenduste ja surverühmade tegevusega; omandatakse kodanikualgatuste ja aktsioonide õiguspärase korraldamise oskused.

Majandust käsitlev teemavaldkond aitab kujundada noorte valmisolekut erinevateks karjäärivalikuteks ja aktiivseks osaluseks majandusel. Selleks:

- 1) õpitakse tundma nüüdisaegse turumajanduse seaduspärasusi ja protsesse; käsitletakse rahvusliku rikkuse ning ühiskonna heaolu allikaid ja tegureid, era- ja avalike huvide erinevust ning ühiskonna ressurside kasutamise põhimõtteid;

- 2) tutvutakse Eesti majanduse ja tööturu arengusuundadega, sealhulgas teadmismajanduse ja loomemajanduse arenguperspektiividega ning ettevõtlust ja töösuhteid reguleerivate tähtsamate õigusaktidega. Eesti majanduse arengut vaadeldakse maailmamajanduse, eriti Euroopa Liidu kontekstis;
- 3) õpitakse tundma ettevõtluse aluseid tasemel, mis võimaldab õppijal igapäevaelus toime tulla ja hinnata realistlikult oma võimalusi ettevõtjana.

Neljanda teemavaldkonna kaudu laiendavad õppijad oma teadmisi globaalsetest probleemidest ja toimijatest. Eesmärk on õppida nägema, kuidas saab igaüks muuta maailma turvalisemaks ja humaansemaks. Aine sisu kaudu:

- 1) õpitakse mõistma maailma mitmekesisust, riikide huve, koostööd ja probleeme globaalse infoühiskonna kujunemisel ning riskiühiskonna käsitlemisel;
- 2) vaadeldakse rahvusriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide osa tänapäeva maailmas, antakse ülevaade riikidevahelisest koostööst (kliimamuutus ja teised ökokatastroofid, rahvusvaheline terrorism, rahvusvaheline migratsioon, võitlus vaesusega, maailmamajanduse ja maakera rahvastiku arenguprobleemid jms);
- 3) tutvutakse üleilmastumise ilmingute ja tagajärgedega.

Ühiskonnaõpetus kujundab õpilastes järgmisi väärtusi ja hoiakuid: seaduslikkus ja isiklik vastutus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, intellektuaalomandi väärtustamine, salliv suhtumine erinevustesse, lugupidamine erinevate kultuuride vastu, tauniv suhtumine eelarvamustesse, sh rassismisse ja ksenofoobiasse, säästev eluviis ning orienteeritus elukestvale õppele.

Õppematerjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja igapäevaeluga seostatult. Suurt tähelepanu pööratakse õpilastes huvi äratamisele aine vastu, õpimotivatsiooni kujundamisele. Õppes rakendatakse aktiivõppemeetodeid, nagu arutelud, juhtumianalüüsid, uurimisprojektid ning kaasalöömine kodanikualgatuslikes ettevõtmistes. Olulised on uurimuslikud õpivõtted, millega õpilased omandavad probleemide esitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja tegemise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused. Aine omandamisele aitavad kaasa õppekäigud, ekskursioonid, kohtumised erinevate inimestega jms. Õppekirjandusele lisaks kasutatakse erinevaid materjale ja teabetekste, dokumente, elektroonilisi andmebaase, õppefilme jms.

2.3 Õppetegevus

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut nii ainesiseselt kui ka teiste õppeainetega ja läbivate teemade abil;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ning jätab piisavalt aega nii huvitegevuseks kui ka puhkuseks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd, õppekäigud, praktilised tööd), et toetada õpilaste

kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;

- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid IKT-l põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, ajaloolis-kultuuriline keskkond, sh muistised, ehitised, omavalitsus- ja riigiasutused, ettevõtted, mittetulundusühingud, kohtud, laborid, erinevate religioonide pühapaigad, lahingupaigad, sõjaväeosad ja teised riigikaitseinstituutsioonid, sh kaitseväge õppeasutused, jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh:
 - aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, ajurünnak; projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne), juhtumianalüüs, rollimängud ja simulatsioonid, projektides osalemine, õppekäigud ja muu taoline;
 - skeemi, plaani, võrdleva tabeli ning õpimapi koostamine, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ning temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine;
 - uurimuslikud tegevused, sh praktiliste ja uurimistöõde koostamine, loodusobjektide ja protsesside vaatlemine, infootsing teabeallikatest ning infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ning esitlemine IKT vahendeid kasutades;
 - allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ning allika usaldusvääruse hindamine;
 - tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ning korraldamine), vabatahtlik töö;
 - mõistete seletamine ja kasutamine kontekstis, plankide ning ankeetide täitmine;
 - kohtumised õigusorganite esindajatega ja teiste spetsialistide esindajatega koolis ja nende töö jälgimine töökohal jmt;
 - arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust ning kohalikku eripära ja ühiskonnas toimuvaid muutusi;
 - arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on põhirõhk hoiakute kujundamisel;
 - võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane.

2.4 Füüsiline keskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on:

võimalused rühmatöökaks ja ümarlauavestluseks mööblit ümber paigutada või liikuda erinevate õppekeskkonna osade vahel;
internetiühendus, arvuti kasutamise võimalus (vähemalt üks arvuti kahe õpilase kohta) ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.

Kool võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid:

ajaloo- ja maailmaatlased, Eesti atlase komplekt (iga õpilase kohta), kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, demonstratsioonivahendid ja illustratiivsed pildid (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhiseid õppematerjalid;

Eesti, Euroopa ja maailma poliitiline kaart, Eesti Vabariigi põhiseadus (üks eksemplar õpilase kohta) ning põhiseaduse kommenteeritud väljaanne (üks kooli kohta), ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (vähemalt üks kahe õpilase kohta), Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (üks kooli kohta), ÜRO lapse õiguste konventsioon (üks kooli kohta), Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta (üks kooli kohta); eri liiki meediaväljaanded.

Kool võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

Kool võimaldab sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ning demonstratsioonide tegemiseks vajalike materjalide kogumiseks ja säilitamiseks ning korraldab praktilisteks töödeks vajaduse korral õppe rühmades.

2.5 Hindamise üldalused

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, teksti mõistmist ja tööd erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid jms). Kontrollitakse ja hinnatakse mõistete seletamist ning kasutamist, probleemidest arusaamist ja nende analüüsi, argumenteerimise oskust, õiguslase info otsimise ning tõlgendamise oskust, osalemist ühistegevuses (matkimine, rollimängud, projektid), plankide, avalduste, reklamatsioonide jne täitmise õigsust, kompleksust ja täpsust, ettekannete, ülevaadete, kokkuvõtete, referaatide, esitluste jt iseseisvate ning rühmatöö ülesannete täitmist ja esitlemist. Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ning uurimuste, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ning vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Iseseisvad tööd on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitunnitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöös jne.

2.6 Läbivad teemad

Läbivad teemad on üldpädevuste saavutamise teenistuses ning võimaldavad aineõppe kursuste ning muude õppetegevuste lõimimiseks leida sobilikke teemasid, meetodeid ning õppekorralduse ülesehituse viise. Läbivad teemad aitavad kaasa sotsiaalvaldkondliku pädevuse järjepidevale kujundamisele, pakkudes kokkupuutekohti ühiskonnas aktuaalsete teemade käsitlemiseks õppe raames.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Sotsiaalaineid õppides käsitletakse inimeste erinevate tegevusalade arengut eri ajajärkudel, majanduslikke protsesse ühiskonnas ja nende mõju inimtegevusele. Erinevate õppetegevuste kaudu suunatakse õpilasi mõistma ja väärtustama elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestama karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte külastusi, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Õppetegevus võimaldab õpilasel süvendada teadmisi hariduse ja töömaailma vahelistest seostest, töösuhteid käsitlevatest õigusaktidest. Arendatakse iseseisva õppimise oskust ja vastutusvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arengu vajadustest tulenevat infot edasiõppimise võimaluste kohta ja koostada karjääriplaan. Erinevad õppetegevused, sh õpilaste iseseisvad tööd, võimaldavad õpilasel seostada huvisid ja võimeid ainealaste teadmiste ja oskustega ning mõista, et hovid ja harrastused hoiavad elu ja karjääri tasakaalus.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Õpitakse väärtustama keskkonda kui tervikut, mõistma inimtegevuse mõju keskkonna arengule ja keskkonnaprobleemide lahendamisele; aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest. Õpitakse mõistma inimtegevusega kaasnevaid riske ning vajadust kujundada isiklike seisukohti keskkonnaküsimustes, olema sotsiaalselt aktiivne ja vastutustundlik.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpitakse väärtustama demokraatliku ühiselu korraldamist, koostööoskust, toetama algatusvõimet ning hindama vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist.

Kultuuriline identiteet. Õpitakse mõistma inimese rolli kultuuri kandjana, edasiviijana ja kultuuride vahendajana ning aru saama kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsusest. Teadvustatakse osalemist kultuuridevahelises suhtluses; väärtustatakse sallivust ning oma kultuuri ja teiste kultuuride pärandit, taunitakse diskrimineerimist ning tunnustatakse mineviku ja tänapäeva ühiskondade kultuurilist mitmekesisust.

Teabekeskkond. Õpitakse määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; arendatakse kriitilise teabeotsingu ja -analüüsi oskusi; teadvustatakse meedia toimimist ja mõju, vajadust tunda avalikus ruumis (sh teabekeskkonnas) kehtivaid reegleid ning järgida autoriõiguste kaitset.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpitakse mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus; aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ning kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest;

käsitletakse tehnoloogilise arengu positiivsete ja negatiivsete mõjude ning tehnoloogia arengu ja selle kasutamise eetilisi küsimusi; kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.

Tervis ja ohutus. Õpitakse analüüsima erinevate valikute ja riskikäitumise (sh uimastite) mõju ning tegema tervisele ja turvalisusele (sh keskkonnale ja ühiskonnale) ohutuid otsuseid.

Väärtused ja kõlblus. Õpitakse analüüsima väärtusi ja kõlbelisi norme ning tundma erinevate väärtussüsteemide seoseid ajaloolis-kultuurilises kontekstis, religiooni ja maailmavaatega seoses; reflekteeritakse arutletakse isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; õpitakse arvestama erinevaid vaateid ja seisukohti oma tegevust plaanides, väärtustama mitmekesisust kui ühiskonna rikkuse ja arengu tingimust.

2.7 Lõiming teiste õppeainetega

Ühiskonnaõpetuses lõimuvad teiste sotsiaalainete teadmised, oskused ja väärtushinnangud ning eelmistes kooliastmetes õpitu, ühtlasi süvenevad varem omandatud teadmised ühiskonnast teooria ja praktilise tegevuse kaudu. Õpitavat käsitletakse nii, et ühelt poolt omandavad õpilased tervikpildi vastastikku seotud sootsiumist, kuid teiselt poolt oskavad alati hinnata oma positsiooni ja valikuid sotsiaalsest kontekstist tulenevalt.

Ühiskonnaõpetus on tihedalt seotud ajaloo, geograafia, bioloogia ja inimeseõpetusega. Näiteks käsitletakse geograafias põhjalikumalt rahvastiku-, linnastumis- ja maailmamajandusprobleeme ning nende seoseid üleilmastumisega. Samal ajal süvendab ühiskonnaõpetus õpilaste teadmisi riigist, mis on saadud ajalooõpetuse kaudu. Õiguse, riigikaitse, filosoofia ja usundiõpetuse valikkursus avardavad veelgi õpilaste teadmisi oma ja teistest kultuuridest ning ühiskonnast, toovad enam esile mitmekultuurilisuse ja globaliseerumise dimensiooni, et luua seoseid ning märgata sarnast ja erinevat.

Keel ja kirjandus – suutlikkus väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lugeda ning mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainesõnavara ja väljendusrikast keelt, järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.

Võõrkeeled – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu; suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleoskus.

Matemaatika – ajaarvamine; ressurside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme esitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust kui analüüsimeetodit.

Loodusained – geograafilise asendi ja looduskeskkonna mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine, mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku, sh loodushoidliku eluviisi väärtustamine.

Kunstiained – Eesti, Euroopa ja erinevate maailma rahvaste kultuuri teemade käsitlemine ja kultuuriloomingu väärtustamine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur, loominguiline eneseväljendusoskus.

Kehaline kasvatus – suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil ning meditsiinisaavutuste rolli ühiskonna arengus; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ja järgida ausa koostöö põhimõtteid.

Sotsiaalained on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist toetab ühiskonnaõpetus erinevate rõhuasetuste kaudu. Arendatakse suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning juhendada nendest oma tegutsemises, samuti lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse ja kultuurilistesse tõekspidamistesse. Õpitakse oskust seista vastu keskkonnade normide rikkumisele ning järgida sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtteid

Enesemääratluspädevust õpitakse läbi eneseanalüüsi, õpilane õpib hindama oma nõrku ja tugevaid külgi,

Õpipädevus. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda, leida õppimiseks vajalikke vahendeid ja teavet ning arendab õpioskusi, oskust õppimist mõtestada ja plaanida ning kasutada õpitut erinevates kontekstides.

Suhtluspädevus. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades väljendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusriikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Ühiskonnaõpetus eeldab suutlikkust analüüsida erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikuid, tabelleid, diagramme) ning teha nende põhjal järeldusi, kasutada matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades (nt ajaarvamist ja ressursse plaanides) ning tulemuse tõesust kontrollides. Sotsiaalaineid õppides tutvutakse tehnika ja tootmise

arengu seostega ühiskonna muutumise vältel; õpitakse hindama tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; mõistma tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundi ning tehnoloogia ja teaduse omavahelisi seoseid; rakendama tänapäevast tehnoloogiat tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutama tehnovahendeid eesmärgipäraselt ning säästlikult, järgides seejuures ohutuse ja autoriõiguste kaitse nõudeid.

Ettevõtlikkuspädevus. Õpitakse nägema, analüüsima ja lahendama probleeme, seadma eesmärgi, valima ideede elluviimiseks sobivaid ja loovaid meetodeid ning tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd.

3. Gümnaasiumiastme õpitulemused:

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimemehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;
- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust, rahvusvahelisi õigusnorme ja õigusakte; järgib seadusi ning toimib oma õiguste ja kohustuste järgi;
- 3) iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ning kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ning mõistab oma rolli maailmakodanikuna;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimemehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi ning otsida teavet sobivate eneserakendus- ja edasiõppimisvõimaluste kohta;
- 5) teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana, analüüsib oma käitumise tagajärgi ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil (kliimamuutus, õiglase kaubanduse, ületarbimine jms);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduse ühiskonnas; osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides; oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, saab aru õigustekstist ning sotsiaal-majanduslikust teabest; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, väärtustades ja arvestades autoriõiguste kaitset.

4. Klass: 12.klass

4.1 Ühiskonna areng ja demokraatia

4.2 Õppesisu: (35 t)

Õppesisu	Õpitulemused	Õppega seotud tegevuste orienteeruv maht
-----------------	---------------------	---

<p>Ühiskond ja selle areng</p> <p>Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid</p> <p>Rahvastiku sotsiaal-majanduslik jaotus ja ühiskonna kihistumine.</p> <p>Rahvusvähemused, vähemusrahvused.</p> <p>Religioosne mitmekesisus.</p> <p>Haridus sotsiaal-majandusliku staatuse tegurina. Sotsiaalne mobiilsus.</p> <p>Ühiskonna sidusus.</p> <p>Sotsiaalne õiglus.</p> <p>Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus. Vaesus. Vaesuse leevendamise meetmed. Sotsiaalsed institutsioonid: perekond, riik, turg, meedia.</p> <p>Nüüdisühiskond ja selle kujunemine</p> <p>Avalik ja erasektor.</p> <p>Kodanikuühiskond.</p> <p>Tööstusühiskond.</p> <p>Postindustriaalne ühiskond. Infoühiskond.</p> <p>Teadmusühiskond. Siirdeühiskond. Heaoluühiskond.</p> <p>Ühiskonna jätkusuutlikkus.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab nüüdisühiskonda, selle struktuuri ning toimimispõhimõtteid, ühiskonnaelu valdkondi ja nende omavahelist seotust ning oskab ennast suhestada ühiskonna arenguga; 2) tunneb demokraatia põhimõtteid ning vorme, analüüsib ja väärtustab demokraatia võimalusi (sh kodanikuaktiivsust) ning hindab ohte; 3) iseloomustab nüüdisühiskonna peamisi probleeme Eestis, Euroopas ja maailmas, analüüsib sotsiaalsete pingete ja probleemide tekke põhjusi, kirjeldab sellest tulenevaid ohte ning on valmis oma võimaluste piires lahenduste leidmisele kaasa aitama; 4) teab euroopalikke põhimõtteid sotsiaalkaitse alal ning oskab vajaduse korral otsida abi; 5) on kujundanud oma kodanikupositsiooni Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis ning tunneb kodanikualgatuse võimalusi; 6) tunneb ning järgib inim- ja kodanikuõigusi ning -vabadusi, seisab vastu humanistlike ja demokraatlike väärtuste eiramisele ning tunneb kodanikuvastutust; 7) oskab koguda sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, sh meediast, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ning kasutada; 8) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>nüüdisühiskond, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond, siirdeühiskond, demokraatia,</i> 	<p>12 t</p>
--	--	--------------------

	<i>ühiskonna jätkusuutlikkus, kodanikuühiskond, avalik, äri- ja mittetulundussektor, otsene ja esindusdemokraatia, huvirühm, mittetulundusühing, sotsiaalne mobiilsus, inim- ja kodanikuõigused, intellektuaalomand, pluralism, sotsiaalne turvalisus, sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi, ühishüved.</i>	
--	--	--

<p>Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodani Riik ja riigi vormid</p> <p>Riigi põhitunnused. Riigi funktsioonid. Riigiorganid. Poliitiline režiim: demokraatia, diktatuur.</p> <p>Autoritaarne ja totalitaarne režiim. Parlamentaarne ja presidentaalne demokraatia.</p> <p>Demokraatia ohud.</p> <p>Õigusriik ja võimude lahusus</p> <p>Õiusriigi põhimõtted. Võimude lahusus ja tasakaalustatus. Kõrgem seadusandlik võim. Parlamendi struktuur ja ülesanded. Opositsioon, koalitsioon. Seadusloome. Kõrgem täidesaatev võim. Valitsuse moodustamine. Enamus- ja vähemusvalitsus. Valitsuse ülesanded.</p> <p>Riigipea. Riigipea roll parlamentarismi ja presidentialismi korral.</p> <p>Kohtuvõim. Eesti kohtusüsteem. Ombudsman (õigusvahemees), õiguskantsler. Euroopa Kohus. Euroopa Inimõiguste Kohus.</p> <p>Avalik teenistus. Bürokratia. Riigikontroll.</p> <p>Kohalik omavalitsus, selle struktuur ja ülesanded.</p> <p>Keskvõimu ja kohaliku võimu suhe.</p> <p>Inimõigused</p> <p>Inim- ja kodanikuõigused. Võrdõiguslikkus. Sotsiaalsed õigused ja sotsiaalne kaitse.</p> <p>Rahvusvahelised ja riigisised inimõiguste kaitse mehhanismid. Inimõiguste rikkumine.</p> <p>Inimkaubandus. Lapstööjõud</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab demokraatliku valitsemiskorralduse toimetehhanisme Eestis ja Euroopa Liidus ning valitsemises osalemise võimalusi; 2) iseloomustab poliitilisi ideoloogiaid ja kujundab oma põhjendatud eelistused; 3) tunneb Eesti ja Euroopa Parlamendi valimissüsteemi ning mõistab oma kohustust valijana; 4) oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ja teisi õigusakte ning kaitsta seaduslike vahenditega oma huve ja õigusi; 5) oskab suhelda vajaduse korral riigi- ja kohalike asutustega; 6) on kursis ühiskondlik-poliitiliste sündmustega, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme ning pakub võimaluse korral lahendusi; 7) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>riik, monarhia, vabariik, unitaarriik, föderatsioon, konföderatsioon, parlamentarism, presidentialism, kodakondsus, demokraatia, diktatuur, avalik haldus, bürokratia, korruptsioon, ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia, erakond, vasakpoolsus, parempoolsus, tsentrism, õigusvahemees (ombudsman), õiguskantsler, riigikontroll, majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem, e-valimised, õigusriik, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, fraktsioon, täidesaatev võim, koalitsioonivalitsus, enamus- ja vähemusvalitsus, kohtuvõim, riigipea, põhiseaduslikkuse järelevalve, regionaalpoliitika, kohalik võim, Euroopa Liit, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu,</i> 	<p>23 t</p>
--	--	--------------------

<p>Poliitilised ideoloogiad Ideoloogia mõiste ja tähendus riigivalitsemises. Liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia. Vasak- ja parempoolsus erinevates poliitika valdkondades. Äärmusideoloogiad (natsism, fašism, kommunism, islami fundamentalism).</p> <p>Valimised Demokraatlike valimiste põhimõtted. Peamised valimissüsteemid. Valimiskäitumine, valimiste tulemused. Riigikogu. Kohalike omavalitsuste volikogude ja Euroopa Parlamendi valimised Eestis. E-valimised.</p> <p>Erakonnad ja kodanikuühendused Huvid, nende realiseerimine ühiskonnas. Erakonnad. Huvigrupid. Kodanikühiskond, kaasamine</p> <p>Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine Euroopa Liidu institutsioonid ja nende ülesanded: Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus. Euroopa Liidu poliitikavaldkonnad.</p>	<p><i>Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus, Euroopa Nõukogu, Euroopa Inimõiguste Kohus.</i></p>	
--	--	--

4.3 Majandus ja maailmapoliitika

4.4 Õppesisu (35 t):

Õppesisu	Õpitulemused	Õppega seotud tegevuste orienteeruv maht
----------	--------------	--

<p>Ühiskonna majandamine</p> <p>Riik ja majandus</p> <p>Ühiskonna majandusressursid ehk tootmistegurid. Ettevõtlikkus. Majandussüsteemid. Majanduse sektorid, nende arengusuundumised.. Ettevõtlus. Riigi roll majanduse korraldamises. Euroopa Liidu roll Eesti majanduses. Euro. Majandusarengu tsüklilisus. Väliskaubanduse piirangud. Makromajanduse põhinäitajad: sisemajanduse kogutoodang, eelarvetasakaal, inflatsioon, tarbijahinnaindeks, Impordi-eksporti tasakaal. Riigi välisvõlg. Fiskaalpoliitika. Riigieelarve. Maksukoormus. Maksud.</p> <p>Tööturg ja tööhõive</p> <p>Töäjõud ja mitteaktiivne rahvastik. Tööturg. Rollid tööturul. Tööhõive. Tööpuudus, töjõupuudus. Hõivepoliitika Eestis ja Euroopa Liidus. Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed. Tööränne. Ettevõtlust, töösuhteid ja intellektuaalse omandi kaitset reguleerivad tähtsamad õigusaktid.</p> <p>Tarbimine ja investeerimine.</p> <p>Üksikisik turumajanduskeskkonnas. Vajadused, võimalused ja tarbimiskäitumine. Ostukorv. Laenud, laenuriskid. Tarbijakaitse. Investeerimine, aktsiad. Pensionifondid.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimimisest ja erinevatest majandussüsteemidest; 2) iseloomustab riikide majandusliku suhtlemise põhimõtteid; 3) väärtustab säästva majanduse põhimõtteid; 4) tunneb tarbija ning ettevõtja rolli ühiskonnas, mõistab nende ühis- ja vastandlikke huve; 5) tunneb maksupoliitikat, selle mõju üksikisikule ja ühiskonnale, väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse; 6) teab oma võimalusi ning oskab käituda tööturul; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust; 7) oskab leida majandusteavet, kasutada selle töötlemiseks asjakohaseid statistilisi meetodeid ning esitada tulemusi suuliselt, visuaalselt ja kirjalikult; 8) tunneb töösuhteid, ettevõtlust ning intellektuaalse omandi kaitset reguleerivaid olulisemaid õigusakte; 9) teab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>majandusressurss, turumajandus, segamajandus, makromajanduspoliitika, fiskaalpoliitika, rahapoliitika, SKT, inflatsioon, tarbijahinnaindeks, import, eksport, proportsionaalne ja progressiivne tulumaksusüsteem, otsene ja kaudne maks, sotsiaalkindlustusmaks, töötuskindlustusmaks, brutopalk, netopalk, varimajandus, ümbrikupalk, tööturg, tööhõive, tööpuudus, töjõupuudus, aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed, heitunu, innovatsioon, autoriõigus, indikatiivne ostukorv, tarbijakaitse, tööandja, töövõtja, toll, Euroopa ühisturg, euro.</i> 	<p>18 t</p>
---	---	--------------------

<p>Maailma areng ja maailmapoliitika Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine Maailma rassiline, rahvuslik ja religioosne mitmekesisus. Maailma arengu ebahühtlus. Rahvusvahelise suhtlemise põhimõtted ja viisid. Vastuolud tänapäeva maailmas. Riikidevaheline koostöö, vastuolude ületamise võimalused. Rahvusvaheline julgeolek ja koostööorganisatsioonid: G7, OECD, Euroopa Nõukogu, NATO, ÜRO. Üleilmastumine. Globaalprobleemide mõju riikide seotusele, lahenduste otsingud. Humanitaarõiguse põhimõtted ja olemus; rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise juhtumid. Lapssõdurid. Illegaalne immigratsioon ja põgenikud. Inimkaubandus..</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab tähtsamaid globaalprobleeme ja tunneb kaasvastutust nende lahendamise eest; 2) iseloomustab nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse; osaleb ühiskonna arengu aruteludes ning mõistab rahvusvaheliste kodanikualgatusprojektide tähtsust probleemidele osutamisel ja nende lahendamisel; 3) analüüsib poliitiliste konfliktide põhjusi ja tagajärgi ning soovib konfliktide ületamiseks argumenteeritud lahendusi; 4) kasutab infotehnoloogiavahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõiguste kaitset; 5) tunneb humanitaarõiguse norme, nendest tulenevaid piiranguid ja kaitset; austab elu ning inimväärikust. 	<p>17 t</p>
---	---	--------------------

5. Hindamine

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse

arutlusoskust
teksti mõistmist
tööd erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid jms).
mõistete seletamist ning kasutamist
probleemidest arusaamist ja nende analüüsi
argumenteerimise oskust
õiguslase info otsimise ning tõlgendamise oskust
osalemist ühistegevuses (matkimine, rollimängud, projektid)
plankide, avalduste, reklamatsioonide jne täitmise õigsust, kompleksust ja täpsust
ettekannete, ülevaadete, kokkuvõtete, referaatide, esitluste jt iseseisvate ning rühmatöö ülesannete täitmist ja esitlemist

Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ning uurimuste, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest.

Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ning vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta.

Iseseisvad tööd on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitunnitööd, mida hinnatakse valikuliselt.

Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöodes jne.

Töid hindab aineõpetaja, kes õppeaasta alguses tutvustab õpilastele hindamise korda. Ka lastevanematel on õigus õpetajalt saada infot hindamisaluste kohta.

Hindamise juures arvestatakse:

materiali raskust;
iseseisvust ja loomingulisust vastamisel;
vastuse õigsust, arusaamist faktidest, vastuse korrektset vormistamist;
kirjalike tööde täitmise täpsust;
vigade arvu ja ulatust

Hindamine jaguneb:

jooksvad hinnad; see tähendab, et hinnatakse üksikuid õppetulemusi, teatud kindla teema oskust.
kokkuvõtavad hinnad (kursuste hinnad)

Jooksvad hinnad võivad olla:

kontrolltööd
praktilised tööd
testid
presentatsioonid
suulised vastused
vihiku korrasolek
koduste kirjalike tööde täitmine
grupitöö
referaat
konspekti koostamine

Suulise vastamise hindamine:

tunnis individuaalne vastamine
tunnivälisel üritusel osalemine
teiste õpilaste eksimuste parandamine
oskus kasutada vastuses erinevaid ajaloo teadmisi (õpiku tekst, õpetaja jutt, täiendavad materjalid)
töö allikatega ja nende analüüs
töö grupis
iseseisvad, praktilised, loomingulised tööd
viktoriinid
presentatsioonide tegemine

Kirjalike tööde hindamine:

iseseisev ülesannete lahendamine
ainealane etteütlus
testid
referaat
töö allikatega

Kokkuvõttev hindamine

kokkuvõtvalt hinnatakse kursusehinnetega viie palli süsteemis.

Hindamiskriteeriumid

hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase saavutatud õpitulemused vastavad ainekavas püstitatud eesmärkidele täiel määral ja ületavad neid;

hindegas „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt ainekavas püstitatud eesmärkidele;
hindegas „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad ainekavas püstitatud eesmärkidele, kuid esineb puudusi ja vigu;
hindegas „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi;
hindegas „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemustes esineb olulisi puudusi ja areng puudub

Kirjalike tööde hindamine:

Hinne «5» - 100-90 %
Hinne «4» - 89-75 %
Hinne «3» - 74-50 %
Hinne «2» - 49-20 %
Hinne «1» - 19- 0 %